

ELŐFIZETÉSI AR:
Egész évre. . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MERJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi február hó 22-én Debreczen szabad királyi város közön-
ségéhez a következő legfelső királyi leiratot méltóztatott intézni:

Királyi leirat.

Debreczen szabad királyi város közönségéhez.

Mi első Ferencz József Isten kegyelméből Ausztriai császár, Cseh-
ország királya stb. és Magyarország apostoli királya.

Kedvelt hivatás!

Az a magatartás, melyet a törvényhatóság felelős kormányunk törvényes intézkedéseivel szemben ta-
nusít, nemcsak tucsapong azon a korlátokon, amelyeket a törvény és alkotmány a törvényhatóságok hatás-
körére nézve kijelöl, hanem a törvény iránti tiszteletlenség magvait szórván szét, egyuttal egyenes ellentétben
áll a törvényhatóság komoly és nemes feladatával és a királyi Személyünk iránt tartozó hódolattal.

Mint hogy kormányunknak eddigi rendelkezései, melyek arra irányultak, hogy a törvényhatóság műkö-
dése a törvényes mederbe visszatereltesék, eredmény nélkül maradtak és miután királyi legfelső tisztünkhöz
tartozik az alkotmányos és társadalmi rendet, a törvények és az államhatalom tényezői iránti tiszteletet fentar-
tani és ott, ahol az megzavartatott, helyreállítani, egyszersmind pedig az ellenszegülőkre a törvény teljes szí-
gorát alkalmazni:

Magyar felelős miniszteriumunknak az 1805. évi V. törvényczikk alapján tett előterjesztésére nagy-
ságos *Naszády Iván* királyi ítélő-táblai bírót, *kedvelt hivűnket*, Debreczen szabad királyi városra nézve királyi
biztosul ezennel kinevezzük, teljhatalommal ruházván őt fel: hogy a törvényhatóság közgyűlését, a közigazgatási bi-
zottságot és a törvényhatóság egyéb bizottságait és választmányait felfüggeszthesse, a törvényhatósági közgyűlés
összes jogait maga gyakorolhassa, s a szükséghez képest a közigazgatási bizottságot és a törvényhatóság egyéb bi-
zottságait és választmányait megalakíthassa, a törvényhatóság tisztviselőivel és közegeivel közvetlenül rendelke-
zhesse, a nem engedelmességek tisztviselőket vizsgálat alá vonhassa, hivataluktól felfüggeszthesse vagy elmozdi-
tthassa, s azokat másokkal *véglegesen* helyettesíthesse és hogy általában mindent megtehesse, amit a törvények
tekintélyének és felelős kormányunk törvényes rendeleteinek érvényesítésére szükségesnek találand.

Minélfogva komolyan meghagyjuk és parancsoljuk, miszerint fentnevezett királyi biztosunk minden
intézkedéseit és rendeleteit tartozó engedelmisséggel fogadjátok, s működése közben neki mindenben segéd-
kezet nyújtani szigorú kötelességteknek ismerjétek, — *másként nem cselekedvén.*

Kikhez egyébiránt Királyi kegyelműkkel kegyesen hajlandók maradunk.

Kelt Bécsben, 1906. évi február hó 22-én.

Ferencz József s. k.

Báró Fejérváry Géza s. k.

A magyar ipar védelme.

Irta: Koncz Ákos.

Minden oldalon megindult a magyar ipar védelme. Védőegyesületek alakulnak országszerte. A magyar ipar védelmének kibontott zászlaja alá ezrek és ezrek sereglenek és én közel látom azt az időt, melyben megvalósul a Deák Ferencz mondása: a vámsorompókat saját házuk ajtaja előtt kell felállítanunk.

Csak akarni kell és lerakhatjuk a magyar ipar egykor hatalmassá válható épületének szilárd alapjait. — Az egyesített nemzeti akarat megtermi a gyümölcsöt. Akarat, munka és lelkesedés három olyan nagyhatalma a gondolkodó és érző embernek, hogy e három fegyverrel kihirdetheti a magyar ipar szebb jövőjét és biztosíthatja közgazdaságunk eme nemzetnevelő és nemzeteterősítő erőforrásának állandó buzogását.

Az elmúlt szombaton nálunk is megalakult az iparvédő egyesület női osztálya.

Az első szóra megjelentek azon városunk hölgyei. Akaratukat elhozták, lelkesedésüket megcsodáltam, munkakedvüket nagyra értékelem. Az egyhangu lelkesedésből kiolvastam, hogy egy gondolat hozta őket össze! Védni, megteremteni és fejleszteni a magyar ipart. Mert ha valahol, úgy e téren szükséges a tömörülés. És ez a védelem, a fejlesztésnek akciója annál nagyobb becsü, mert bizonyos tekintetben legalább egy időre lemondást zár magába. Mert ez az akció csak akkor lesz célra vezető, csak akkor válik igazán valóra, ha hölgyeink egyelőre a fény és pompa helyett az egyszerűséget hozzák be ösztönükbe és háztartásukba, ha a csillogó külföldi áruk helyett beérik a magyar ipar gyártmányaival és pénzüket elvonják mindattól, ami nem a magyar kéz munkája. Azaz ők maguk fogják első sorban példájukkal támogatni a magyar ipart és mintegy odakényszeríteni ezt, hogy napról-napra szebb, izléesesebb és tartósabb gyarmányokat hozzon piacra, beigazolva azt, hogy a magyar ipar kellő pártolás esetén kiállja minden tekintetben a versenyt a külföldről beözönlő, sok esetben csak a szemnek tetszetős iparágak termékeivel.

Az érdem, hogy a magyar ipar védelme városunkban nagyobb mozgalmat keltett: a debreczeni jótékony nőegylet. Az egyesület nagyérdemű elnöknője már öt év előtt megteremtette, ugyszólván a semmiből a szövőipar-iskolát. Mint minden új eszme, úgy ez is átment a küzdelmek egész sorozatára. Kicsinylés, mosoly, gáncs és kishitőség haszontalan kísérletnek tüntették fel a hazai háziipar gondolatának megvalósítását. A következesek azonban igazolták a Veressné Szathmáry Teréz törekvésének reális voltát. Ma már a szövőiparban harmincnél több gyakorlott és annak minden ágában jártas kéz várja a munkát. Valamennyit a debreczeni jótékony nőegylet szövőipar-iskolája képezte ki teljesen ingyen és mindnyájuknak tetemes összegű munkabért fizetett ki, amelyet alamizsna címén kellett volna kiadnia azon szegény családoknak, akiknek tagjait nemcsak a munka szeretetére tanított meg, de tisztas keresetbe is juttatta.

A szövőipariskola kicsiny eszközökkel elfogott hazafias, embermerítő munkájához. Maga pénzen kezdte meg a magyar ipar védelmét és becsületet, önzetlen törekvés az állam és a nemes város is istápolta. Gyártmányait az illetékes szakkörök elismeréssel fogadták és az iskola már tengersok megbízatásnak felelhetett volna meg, ha nagyobb tőkével rendelkezik.

Sehol sem volna oly könnyen megvalósítható a magyar textiliparnak ága, mint nálunk, ahol utja már el van egyengetve. Meg vagyok győződve, hogy egy mérsékelt összegű részvénytársaság kíséretével létrehozhatna egy szövő- és lenfonó telepet. A debreczeni jótékony nőegylet bizonyára adna ezen célra ingyen telket péterfiatczai árvaházának azon telekrészéből, mely az egyesületnek pénzen szerzett kizárólagos tulajdonjoga. Ez a telek gyártelep részére a legalkalmasabb, mert könnyen megközelíthető. Kormányunkhoz közel álló férfaktól tudom, hogy a kereskedelmi kormány nagyobb összeggel segítené a hazai háziipar irányában kifejtendő akciónkat és meg vagyok végül győződve, hogy Debreczen sz. kir. város törvényhatósága a szokott áldozatkészségével segítene bennünket építési anyagokkal. Nagy befektetést nem kíván az akció és kis összegű részvények kibocsátásával előbb-utóbb megvetnénk egy textilgyár alapját.

Munkás kézben nem volna hiány, mert be tudom igazolni, hogy ha a nőegylet mostani kisméretű szövőiskoláját kifejlesztjük, százával jelentkeznek tanulók, akik, mint tapasztalásból látom, néhány hónap múlva a mi kezdetleges gépeinken is érdemes, sőt igazán szép munkákat készítenek. És én meg vagyok győződve, hogy ezen iskola fejlesztése nemcsak anyagi haszonnal kecsegtet, hanem másrészt oly hatalmas emeltyűjévé válnék a hazai háziiparnak és oly példaadás lenne, mely másokat, más vidékeket is akcióra buzdítana, nem is említve a szociális nézőpontot és azt, hogy ne alamizsnával növeljük a szegények számát, hanem munkaadással szüntessük a nyomort és önézetre serkentsük az embereket.

El kellett ezeket mondanom most, midőn a magyar ipar védelme egy vonalba szólít valamennyiünket. A magyar ipar védelmének eszméje itt nálunk a debreczeni jótékony nőegylet minden nemes gondolatot megvalósítani kész talajában termelt meg és a magyar ipar fejlesztése, megkedveltetésének zászlóját ez az egyesület bontotta ki. Örvendünk, hogy zászlónk lobogását ma már egész társadalmunk észrevette, a zászlót még magasabban lengeti és erejének egyesülésével a megkezdett munka apostolává lett.

Állítsuk fel ajtónk előtt a vámsorompót! Üzzük el küszöbeinkről mindazt, ami nem magyar, ami nem nemzeti. Milliók maradnak ily módon a nemzet oltárán és nem megy veszendőbe a nemzeti vagyon. Küzdelmes lesz talán az út, melyen haladunk, mindkét kezünkre szükségünk lesz, hogy az akadályokat leromboljuk, de a közös lelkesedés lobogó lángjában el fog égni az önérdék salakja.

A női lélek utolérhetetlen bája, honleányi érzése, a férfi elme akarateréje és annak a gondolata, hogy a magyar ipar diadala egy a magyar haza jövőjéért erkölcsi nagyságával és anyagi boldogulásával, egy új világot teremthet, egy új munkás nemzedéket nevelhet és milliókat boldogíthat!

Debreczen sz. kir. város polgármesterének jelentése az 1904-ik évről.

(Folytatás.)

Ev. ref. főgimnázium.

Az ev. ref. főgimnáziumban 1904. év elején felvételt összesen 702 nyilvános, 16 magán, összesen 718 tanuló; a nyilvános tanulók közül évközben kilépett 43, meghalt 5 tanuló, vizsgálatlanul maradt 3; vizsgálatot tett

651 nyilvános és 16 magán tanuló. A nyilvános tanulók közül 29 volt ismétlő. A tanulók közül görög nyelvet tanult 136, görögpótlót 84 tanuló.

Vallásra nézve ev. ref. tanuló volt	583
ág. ev. " "	29
unitárius " "	1
róm. kat. " "	14
gör. kel. " "	3
izraelita " "	37
Anyanyelvre magyar	656
tót	2
német... ..	7
román	1
szerb	1
Csak magyarul beszél	636
Az ev. ref. főgimnázium segélyezett	42
" " ösztöndíjat adott	145
" " féltandíjt elengedett	110
" " negyedtandíjt eleng.	51
" " tm. adott	65
" " lak. kapot évi 19 kor.	30
" " " " " 3 "	75
" " a tápint. 180 kor. fiz.	71
" " " 100 " "	42
" " " 60 " "	19
" " " ingyen evett	8
Előmenetelt tekintve általános előmenetelü	65
" " " jó "	147
" " " elégs. "	322
" " egy tárgyból elégtelen	43
" " két " "	53
" " több " "	36
Magaviseletből jó	581
" szabályszerű	70
" kevésbé szabályszerű	1
Érettségi vizsgálatra jelentkezett	46
" " bocsáttatott	43
" vizsgálaton jelesen érett lett... ..	5
" " jó " "	10
" " elégséges " "	20
" javító vizsgálatra bocsáttatott	4
" ismétlő " "	4

A iskolában szép eredménnyel működtek: az ifjúsági önképzőkör, az ifjúsági gyülekezet, torna-, zenekör és ifjúsági vegyes énekkar. Az intézet egészségi állapota jó volt. Az ifjúság több napon kegyeletes és hazafias ünnepeket tartott.

Kegyestanitőrendi róm. kath. főgimnázium.

A jelen tanévet a kegyestanitőrendi rk. főgimnáziumában immár az új, diszes épületben kezdte meg, melyre városunk közönsége 200,000 koronát szavazott meg, ez által is beigazolván felekezeti türelmességét és a kultúra iránt érzett szeretetét. A kétemeletes főgimnázium tornacsarnokkal együtt 278,747 koronába került. Az épületet Stegmüller Árpád építész építette.

A tanári személyzet husz tagból állott: 11 rendes, 4 helyettes és 5 vallástanárból. Az év elején beiratkozott 370 tanuló, év végén volt 341 rendes és 5 magán tanuló, ezek közül teljes tandíjmentességet élvezett az I. félévben 29, a II-ikban 39; féltandíj elengedésben részesült az I-ső félévben 8, a II-ikban 11 tanuló. Vallásra nézve volt rk. 205, gör. kath. 12, ev. ref. 37, ág. ev. 1, gör. kel. 2, izraelita 89; anyanyelvre nézve: 344 magyar, né-

met 2; csak magyarul beszélt 300, egyéb nyelvet 46; honosságra: 241 debreczeni, 34 hajdumegyei, 72 pedig az ország különböző részeiből. Előmenetelre viseletben jó eredménnyel tanult 238, szabályszerűen 98, kevésbé szabályszerűen 5.

Tanulást tekintve minden tárgyból jeles volt	14
" " " " jó " "	60
" " " " elégs. " "	192
" " egy tárgyból elégtelen " "	30
" " két " "	17
" " több " "	33

Vagyis felsőbb osztályba lépett 249, javító vizsgálatra bocsáttatott 30, osztály ismétlésre utasított 49, az osztályt nem ismételhette 1.

Érettségi vizsgálatra 16 tanuló jelentkezett.

A tanulók egyrésze tanult műéneket, rajzot, gyorsírást és vivást.

Az intézet több ízben tartott nyilvános iskolai ünnepeket, tanulmányi kirándulásokat. Most van alakulóban a főgimnázium önsegélyező egylete. Ugy a tanulmányi előmenetel, mint a tanulók erkölcsi magaviselete megfelelt a tanárok és szülők várakozásának. Az intézetnek volt külön zene- és énekkara. Az intézet 27 tanulóknak adott nagyobb ösztöndíjat, míg jutalomban (pénz és könyvek) 40 tanuló részesült.

Városunk kulturális intézetei és körei.

Örömmel jelentem a Tekintetes Törvényhatósági Bizottsági Közgyűlésnek, hogy városunk szellemben és anyagi javakban megerősödött kulturális intézetei és körei hivatásukat eredményesen teljesítik. Ezen egyesületek és körök részben a közszükség, részben az embereknek a társas élet emelését célzó törekvéséből származtak. Városunk törvényhatósága költségelőirányzatának tárgyalása alkalmából szívesen segíti a kulturális intézeteket. Városunkban az 1904. évben a következő kulturális intézetek és körök munkálkodtak:

1. *Az erdélyi magyar közművelődési egyesület.* Elnöke: Simonffy Imre kir. tanácsos; alelnökei: Kovács József polgármester és Wessprémy Zoltán vmegyei főjegyző.

2. *Kossuth-szobor bizottság,* mely a Debreczenben felállítandó Kossuth-szobor alapját gyűjti és kzei. Elnöke: Komlóssy Arthur, az első takarékpénztár aligazgatója.

3. *Csokonai-kör.* A téli hónapokban felolvasásokat, irodalmi estéket rendez és Csokonai Vitéz Mihálynak, a debreczeni költőre vonatkozó relikviákat gyűjti. A kör elnöke. Géresi Kálmán, kir. tankerületi főigazgató; alelnökei: Komlóssy Arthur aligazgató és Dobieczki Sándor nyug. üzletvezető. Városi támogatást kap.

4. *Debreczeni zenede.* A magasabb zenét műveli (lásd a szakiskolák közt). A zenede elnöke: Ujfalussy József kir. tanácsos, igazgató: Simonffy Emil.

5. *Debreczeni Műpártoló Egyesület.* Ifju, szépen haladó egyesület. Téli hónapokban képkiallítást rendez. Az egyesület elnöke: Domahidy Elemér főispán.

6. *Gönczi egylet,* a hajdúvármegyei tanítók érdekeit szolgálja Kozma László, árvaházi igazgató elnöklésével.

7. *Debreczeni színüggyegylet.* Átutazó színészeket segít és kegyeletes kiadásokat fedez. Elnöke: Komlóssy Arthur, aligazgató.

8. *Debreczeni színház.* Az 1904. évi zárószámadás adatai szerint a város színházi kiadása 32,397 kor.

49 fillér volt 3943 kor. bevételt mutat. A színházat Makó Lajos bérlé.

9. *A debreczeni hírlapirodalom.* Városunkban öt politikai napilap, egy félhivatalos ujság hetenként egyszer, továbbá Hajdúvármegye hivatalos lapja, a Debreczeni Protestáns Lapok, a theologusok Közlönye, a Debreczeni Gazdasági Lapok, a Debreczeni Főiskolai Lapok, két élelzap, a Dongó és Karikás, egy Hajnalcsillag baptista lap, Igazmondó és a Hajdusági Méhész jelennek meg. Ez év október havában indítottuk meg A Város cz. lapot, melyet annál inkább is ajánlok a Tekintetes Bizottsági Közgyűlésnek, mert ezen lap a városi ügyeket hiteles alakban közli és sok oly tudnivalókat tartalmaz, melyeket a helyi napilapok térszűke miatt nem közölhetnek.

10. *Veres kereszt-egylet debreczen-városi választmánya.* Elnökök: Váradi Szabó Jánosné és Simonffy Emil kir. tanácsos.

11. *A debreczeni tisztviselők önszegélyző egylete.* Tisztviselőknek mérsékelt kamatu kölcsönt ad és olcsó beszerzési forrásokat nyújt. Elnöke: Simonffy Imre, igazgatója: Oláh Károly városi tanácsnok.

12. *Debreczeni jótékony-nőegylet* (lásd a kult. int. kört önállóan).

13. *A nőegylet árvaháza.*

14. *Szent Erzsébet nőegylet.* Szegények segélyezésére alakult. Elnökei: V. Szabó Jánosné, dr. Irinyi Istvánné, alelnökök: Csanak Józsefné, Wolafka Antalné, igazgató: dr. Wolafka Nándor püspök.

15. *Andaházy-Szilágyi intézet.* Szegény nemes ifjak nevelő intézete. Gondnoka Csiky Lajos theol. ak. tanár; a gondnokot a város törvényhatósága választja és a tiszántuli ev. ref. egyházkerület erősíti meg.

16. *A sikelnémákat* gyámolító egyesület (lásd külön) elnöke: Domahidy Elemér főispán, alelnökök: Rásó Gyula kir. tanácsos, nyug. alispán és Kovács József polgármester.

17. *Országos tanítói árvaház* tanítóárvákat gondoz és nevel; igazgató: Kozma László.

18. *Lelenházszal kapcsolatos* gyermekvédő egyesület. Elnöke: gróf Degenfeld Schomberg József ny. főispán.

19. *Debreczeni Székely Társaság* elnöke: Lestyán Adorján.

20. *Ev. fillér-egylet.* Jótékony intézet, elnöke: Géresi Kálmánné.

21. *Szent Vincze-egyesület.* Szegényeket gyámolító kath. egyesület; elnöke: dr. Wolafka Nándor v. püspök.

22. *Izraelita szent-egylet.* elnöke: Kohn Antal kereskedő.

23. *Izraelita nőegylet,* elnöke: dr. Balkányi Miklósné.

Ezenkívül hivatásuknak megfelelően működtek a különböző betegsegélyző egyletek.

Városunkban van 10 dalos-egylet, 5 önképző-egylet azonkívül társas körök: Kaszinó, jogász- és tisztviselő-kör, kereskedelmi csarnok, függetlenségi-kör, 1848-49-iki honvéd-egylet, önkéntes tűzoltó-testület, vendéglősök ipartársulata; lovar-, urkocsis-, polgári lövész-egylet, vadász társulat, tornaegylet és polgári kerékpáros-egyesület. Mindannyian lelkesedéssel szolgálták az 1904. év folyamán is azon czélt, melyet alapításuk hajnalán kibontott zászlójukra irtak.

Egyházak és közművelődési intézményekre fordított kiadás és ezekből megtérülés czimén való bevétel kimutatása.

Rovat	Az egyh és intézmények neve	Készpénz		Megtérülés	
		Bevétel		Kiadás	
		kor.	f.	kor.	f.
1	Ev. ref. egyház	5,042	06	7,760	84
2	Róm. kath. egyház	3,299	84	—	—
3	Ág. ev. egyház	34	88	—	—
4	Gör. kath. egyház	156	82	—	—
5	Izraelita egyház	578	56	—	—
6	Ev. ref. főiskola	26,164	30	—	—
7	Ev. ref. felsőleányiskola	12,065	—	11,107	10
8	Állami főreáliskola	20,348	—	—	—
9	Ev. ref. elemi iskolák	53,204	75	—	—
10	Róm. kath. elemi iskola	14,077	—	—	—
11	Ág. ev. elemi iskola	951	50	—	—
12	Gör. kath. elemi iskola	2,256	78	—	—
13	Izraelita iskola	7,195	47	—	—
14	Ipariskola	—	—	—	—
15	Kereskedelmi tanonciskola	6,000	—	—	—
16	M. kir. hadapród iskola	800	—	—	—
17	Ludovika akadémia	856	—	—	—
18	Ó felsége koronázási alap	1,800	—	—	—
19	Községi óávdok	14,524	19	—	—
20	Intézetek	156	50	—	—
21	Ref. szegényápolóház	10,885	—	—	—
22	Róm. kath. szegényápolóház	883	50	—	—
23	Gazdasági ismétlő iskola	2,200	—	—	—
24	Kereskedelmi iskola	2,000	—	—	—
25	Honvédsírok rendezése	400	—	—	—
26	Városi nyugdíjalap	10,000	—	—	—
27	Főiskolai olvasóterem	1,600	—	—	—
28	Csokonai-kör	1,200	—	—	—
29	Zenede	4,000	—	—	—
30	Iparos segédek szakrajztanfolyama	606	—	—	—
31	Esküdtbírói tagok összeírása	251	52	—	—
32	Polgári iskola	8,000	—	—	—
33	Női pariskolai tanfolyam	4,000	—	—	—
34	Siketnéma iskola	2,000	—	—	—
35	Ismétlő iskola	3,250	—	—	—
	Összesen:	220,784	67	18,867	94

Megjegyzem azt, hogy ezen kimutatásban csak a rendes költségvetés bevételi és kiadási tételei szerepelnek, továbbá nincs itt kitüntetve a városi színház szubvencziója, mely 32,397 kor. 49 fillér kiadással szemben 3943 kor. bevételt mutat; továbbá figyelembeveendő a rendkívüli költségelőirányzatban előírt kiadások, valamint az egyházak és közművelődési intézményeknek adott lának számvevőleg kimutatott értéke, mely a XVII rovatnál 27,666 koronát tesz ki.

Városi szegényház.

Midőn Debreczen sz. kir. város szegényházát nagy költséggel felépítette, nemes emberbaráti czélt kívánt szolgálni. Kezdetben a szegénység ugyan idegenkedett a szegényházba történő elhelyezéstől, most azonban javarészből megszűnt ezen idegenkedés, mert belátják, hogy ezen áldásos intézmény lehetővé teszi azt, hogy az élet nehéz küzdelmében elfáradt lelkek nyugvópontra találjanak a szegényházban, tisztességes lakást, egészséges ételmet és betegségükben orvoslást és ápolást találva.

A szegények száma volt 1904-ben 102 férfi és 45 nő, összesen 147.

Vallásra nézve ev. ref. vallásu 134, római kath. 12, ágostai ev. 1.

Illetőségre nézve debreczeni illetőségű férfi 100, nő 45, összesen 145, ezek közül 2 idegen illetőségű.

Az év folyamán meghalt 11 férfi és 11 nő, összesen 22.

Eltartására köteles hozzátartozóihoz önként távozott 4 férfi, 4 nő.

Az év végével ápolás alatt maradt 85 férfi, 35 nő, összesen 115.

Az év folyamán a házipénztár az alamiznaváltság terhére 18,272 korona 85 fillért adott ki.

Az intézet konyhakerti veteményeinek elárúsításából 2133 korona 60 fillér folyt be. Ezzel szemben kiadás volt:

a) vetőmagvakra...	108 kor.	64 fill.
b) szántásra...	80	" "
c) munkadíjra	138	" 30 "

Összes kiadás: 326 kor. 94 fill.

Levonva a bevételből: 2133 " 60 "

Tiszta bevétel: 1806 kor. 66 fill.

A szegények az általuk végzett munkáért munkadíjt kaptak és pedig a különböző munkadíjak czimén befolyt:

A tolfosztás és kosárkötésből	612 kor.	56 fill.
Ebből az intézeti tagoknak kifizettetett	204	" 19 "
Az alamiznaváltsági alaphoz beadatott	408 kor.	37 fill.

Az évi bevételek és kiadások:

Konyhakert termékeiből: tolfosztás és kosárkötésből az év folyamán betolyt tiszta jövedelem	2215 kor.	03 fill.
Alamizna váltságból 3 1/2 % pótdóból	32,893	" 36 "
Helybeli ill. ápolat. díjának megt.	1641	" 84 "
Idegen illetőségű ápolat.	138	" 06 "
Adományokból	50	" — "
Pénztári maradvány 1903. évről	1455	" 44 "

Évi bevétel: 38,393 kor. 73 fill.

Ennek ellenében kiadás volt:

1. Élelmezésre a megt. összeg lev. ut.	16,492 kor.	95 fill.
2. Gondnok, felügyelők, orvos fiz.	3280	" — "
3. Lótartási átalány	400	" — "
4. Lelkész tiszteletdíja	300	" — "
5. Felügyelők ruhája	250	" — "
6. Földhaszonbérbe	182	" 35 "
7. Gyógyszerekre	806	" 18 "
8. Épületek és tartozékainak fent.	1691	" 57 "
9. Telefon évi használatára	84	" — "
10. Épületek tűzkár ellen való bizt.	56	" 16 "
11. Istálló építésére	1305	" 70 "
12. Tüzfára	960	" — "
13. Népkonyhára	2000	" — "
14. Vegyesekre	6580	" 22 "

Összesen: 34,389 " 13 "

Bevétel: 38,393 kor. 73 fill.

Pénztári maradvány 1904 végén: 4004 " 60 "

A különféle munkadíjakból és az ellátási díjak megtérülése czimén befolyt összegek levonása után mutatkozó 32,174 korona 10 fillér tiszta kiadásból szegényházunkban az 1904. évben ápolás czimén egyénenként 218 koronába, napi ellátása pedig 59.07 fillérbe esett.

Az intézet az év folyamán a használhatatlan felszereléseket előzetesen nyert tanácsi engedéllyel megsemmisíttette.

A konyhai termények a Simonffy utcai piacon adattak el.

Az intézet szegényeinek lelki szükségleteiről is gondoskodtunk, amennyiben szegényházunk felszerelt imatermében intézeti lelkészünk nagytt. Hajdu Zsigmond püspöki titkár ur egy énekvezér közreműködésével min-

den második vasárnapon és minden ünnepnapon istentiszteletet tartott, kiszolgálva az uri szent vacsorát is több izben. Az istentiszteleteken nemcsak a szegényház lakói, hanem a város- és környékbeli lakosság is gyakran részt vett.

Az intézet szegényeit a karácsonyi szent-ünnepek alkalmával a városi tanács ünnepi ebéddel, borral és dohánnyal ajándékozta meg, ezenkívül Kiss József városi közigazgatási gyakornok ur 13 liter bort küldött részükre.

Adler Ignaczné, az intézet élelmezési vállalkozója, az intézet szegényei részére minden nagyobb ünnepen személyenként 3—3 drb fonatos kalácsot, a karácsonyi ünnepek alkalmából pedig 1—1 nagy kalácsot és 3—3 drb fonatos tésztát adományozott, végül a macsi uradalom szétoztás végett 15 koronát küldött.

Az adakozóknak e helyen is szives köszönetet mondok.

Intézetünknek a férfi osztály túllömöltsége folytán szükséges kibővítési munkálatait az év folyamán megkezd- tük, de azt az építőmunkások körében beálló munkaszün- tetés miatt be nem fejezhattük. Jégvermünk azonban elké- szült és jéggel meghordattatott.

Az intézet kertjéhez szőlőtelepítési célra ujabban csatolt földterületből, a most már 2 éves gyökeres vesszővel berakott területen kívül még betelepítésre váró 2 holdnyi területet a szegényház vezetősége rigoliroztatta és 1905-ben csemege szőlővesszővel berakattja.

Az intézetnek az országút felőli határát képezett 300 méter hosszú és 2 méter széles és ugyanilyen mély büzhödt árkat közegészségi okokból betömette az intézet és helyére csinos drótkerítést vont. Ez a munka házilag végeztetett.

Az intézet épületeinek javítására az intézet in- gyenes erőit használtuk fel, megtakarítva ily módon 800—1000 koronát. Ugyancsak házi mestereink, a szak- májukban jártas egyének javították az elrongyolódott ruhá- kat és lábbelieket.

Az intézet szegényei törzskönyvezve vannak.

Ev. ref. szegényház.

Ezen ősrégi jótékonyági intézetben előregedett, munkaképtelen ev. ref. vallású szegények nyernek el- helyezést és ellátást. Az intézet kiadásait az egyház és a város közösen viselik, míg az épület fentartása a város terhe. A felügyeletet a város és az egyház által választott ispotályi vegyes bizottság gyakorolja, melynek elnöke az ispotály lelkésze Könyves Tóth Kálmán.

A kiadásokra a város 10,800 koronát, a többit az ev. ref. egyház fedezi. A város ezenkívül az intézet fűté- sére 170 köbméter tüzfát adott.

Róm. kath. szegényház.

A Petőfi téren álló és szépítészeti tekintetben sok kifogás alá eső rk. szegényházat a rk. egyház tartja fenn. Állandó ellátást nyert benne ez év folyamán 26 szegény. A város segélyezi a szegényházat, tataroztatja és tüzi- fával látja el. Az épület máshelyre való elhelyezése tervbe van véve.

Thereziánium.

A helybeli rk. egyházközségi bizottmány felügyelete alatt áll a szegény, árva gyermekeket nevelő Thereziánium. A város az árvaházat 34 köbméter fával segíti.

Az intézet élén előjáróság áll; igazgató Molnár Kálmán rk. áldozó pap, okl. tanár.

Országos tanítói árvaház.

Az országos tanítói árvaházban az év folyamán sok tanító árvája nyert ellátást. Ezen intézet vezetését ellenőrző bizottságba a város polgármesterét is kinevezvén a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter, jelentem, hogy a felügyelő bizottság ülésein részt vettem és az intézetet néhányszor meglátogattam. Azon kedvezményt, melyet a tanítói árvaházban az építkezésre adott segély ellenében nyugdíjjogosultsággal bíró tisztviselők árvái javára, a szabályszerű ellátási díjak mellett, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés kikötött, az év folyamán senki sem vette igénybe.

A debreczeni jótékony-nőegylet.

A debreczeni jótékony-nőegylet 1869-ben alakult meg és azóta szakadatlanul folytatja áldásos tevékenységét. Árvaházában 1904-ben 20 árvát látott el, nevelvén és tanítván őket, szeretetet és gondozást nyújtva azoknak, akiknek szülőit a halál elragadta. A nőegylet árvaházában nevelt leánygyermek átlag 200 koronába kerültek fejenként. A nőegylet ezenkívül havonként 90–105 szegényt részesített nagy részben állandó havi segélyben, nem mulasztva el az év folyamán felkeresni azokat, akik az emberi sziv jótékonyására voltak utalva. Ugyancsak a nőegylet nőipariskolát tart fenn az állam és Debreczen város bőkezűségéből, vezeti továbbá nagy ügybuzgalommal a városi népkonyhát, végül szövőipariskolájában 1904-ben 43 nőt tanított ki a szövésben, kik részint a szövőipari szakiskolában dolgoznak, részint maguk kezére gyakorolják a megtanult mesterséget, mely tisztas kenyeret adván nekik, megélhetésüket biztosítja.

A nőegylet vagyona 1904. év végén 18651 korona 2 fillér, a nőegyleti árvaházé ingatlanokban és betétekben 114,563 kor. 90 fillér. Megemlítem itt a debreczeni jótékony nőegylet áldásos működésének feltűntetésére, hogy alapításától kezdve 1904. év végéig árvanevelésre 88,838 kor. 1 fillért, szegények segélyezésére pedig 113,576 korona 50 fillért fordított.

A nőegylet vezetése alatt álló népkonyha ezen évben három hónap alatt a leghidegebb időszakban 38,210 ingyen és 878 fizetéses (20 f.) ételadagot szolgáltatott ki, összesen tehát 39,088 adagot. A népkonyhai felügyeletet a jótékony nőegylet választmánya vezette és csakis a mindenre kiterjedő gondosságnak köszönhető, hogy egy adag étel átlag csak 10 fillérbe került. A népkonyhához a nemes város 2000 koronával járult, ujévi üdvözlét váltságból 406 kor. 40 fillért, egyéb adományokból pedig 1062 koronát kapott a szegények asztala, nem számítva a természetben küldött adományokat. A népkonyhát, miután a pénzkészlet a jelentkezők nagyszáma miatt elapadt, de másrészt a korán beállott tavasz a megélhetést megkönnyítette, a vezetőség márczius 10-én bezárta. Ugy a megnyitási, mint a bezárási aktusnál a városi tanács és a nőegylet képviseltette magát.

Nem hagyhatom itt megemlítés nélkül, hogy városunk tősgyökeres polgárai alig támogatják a népkonyhát és csakis azoknak adományai szerepelnek a kimutatásban, kik amugy is erejükön felül vesznek részt a társadalmi élet emberbaráti és kulturális mozgalmában. Hiszem, hogy azon tapasztalás, miszerint a népkonyha városunk legszegényebb elemein kíván segíteni, rátereli figyelmét azon polgártársainak is, akik eddig nem támogatták ezt az áldásos intézményt.

A siketnémákat gyámolító egyesület.

A siketnémákat gyámolító egyesület 1904. márczius hó 16-án tartott közgyűlésében az egyesület elnökévé Domahidy Elemér főispánt választotta meg. A növendékek száma az 1903—4. tanévben az a) és b) osztályban 27 volt. Az év folyamán Reichmann Ármin városi bizottsági tag 1000 kor. alapítványt, a Debreczeni Kölcsönsegélyző egyesület, mint Szövetkezet 500 koronás alapítványt létesített. Megemlítem, hogy 1904. év nyarán Pósa Lajos országosan ismert költő és széplelkű neje Andrassy Lidia urnó színházi mesemondást rendeztek az egyesület javára. Az intézet áldásosan működik és városunk közönsége minden alkalommal szeretettel támogatja ezen emberbaráti hajlékot. Az egyesület forgalmi kimutatását 1903 július 1-től 1905 június 30-áig a következő táblázat mutatja:

Rovatszám	Czim	Készpénz		
		kor.	f	
1.	Átvett betétben	1101	27	} Bevétel*
2.	Adományokban	12,233	64	
3.	Alapítók díjai	4500	—	
4.	Tartási díjakban	1393	—	
5.	Tagsági "	788	—	
6.	Betétek utáni kamatokban	268	96	
	Összesen	20,284	27	
1.	Felszerelés-javítás és kisebb kiadásokra	4432	—	} Kiadás
2.	Élelmezési díjak és takarítás	9803	56	
3.	Tiszteletdíjak	320	—	
	Összesen	14,555	56	
	<i>Vagyron 1905 június 30.</i>			
	Készpénzben	290	68	
	7 drb betétkönyvben	5438	03	
	Összesen	5728	71	

*Megjegyzem, hogy ezen bevételek között nem szerepelnek:

1. Hajdu vármegye alapítványa,
 2. Debreczen sz. kir. város alapítványa,
 3. Dr. Wolafka Nándor püspök "
 4. Reichmann Ármin "
 5. Fröbel-féle "
 6. Sesztina Lajos "
- melyek összesen 62.500 koronát tesznek ki.

A Debreczen városi és hajduvármegyei rabsegélyző egyesület.

Az egyesület célja a büntetésüket elszenvedett rabok segélyezése. Az egyesületnek, mely a legnemesebb humanizmust tüzte zászlajára: megvédeni a bűneiért megszenvedett bűnöst a visszaeséstől. Ez idő szerint az egyesületnek van 11 alapító, 141 rendes és 11 pártoló tagja.

Az egyesület vagyona ez idő szerint 12,581 korona 6 fillér.

Segélyezésre adott az egyesület 1904-ben 799 korona 98 fillért.

Városunk kereskedelme.

Az elmúlt esztendő a mezőgazdasági termelésre nézve szomorú emlékü, minek következtében az ideai kivitel is megcsappant minden irányban.

Termett 1904. évben	métermázs	A bevetett terület katasztrális holdakban		Holdanként átlag termett
északi buza	95,900	4800	800	7-00
tavaszi buza	4800	800	11,000	6-00
északi rozs	66,000	5500	1080	5-50
tavaszi rozs	5500	8400	1200	7-00
készreérés	8400	1600	200	8-00
északi árpa	1600	56,000	7000	7-00
tavaszi árpa	56,000	19,200	21,500	8-00
szemes terület	19,200	215,000	2050	10-00
burgonya	215,000	184,500	800	90-00
csukortépa	184,500	112,000	150,000	140-00
takarmánytépa	112,000	150,000	750	200-00
dohány	150,000			10-00

Mindezekből látható, hogy a termés *nem jutalmazta* meg kellőleg a gazda fáradozását. Takarmányneműekben a szárazság miatt valóságos silány esztendő volt, amelyen a kormány által engedélyezett szállítási kedvezmények valamit enyhítettek, de e téren szenvedett veszteségeinket még sokáig fogjuk érezni.

Nem mondhatunk valami dicséretet *a szőlőtermelésről*, mindazonáltal középtermelést értünk el. A must minősége klosternenburgi mustmérő szerint, szőlőfajonként váltakozva 16—22 fokot mutatott csukortartalomban.

Örömmel jelzem, hogy *az olasz bor* mindinkább kiszorul városunkból, borkereskedelmünk pedig emelkedőben van. A must átlagos ára 18—20 korona volt. A készbor árak egyideig szilárdak voltak és 28—30 koronáért keltek, míg a fajborokért 36—40 koronát kaptunk hektoliterenként.

Az állatkereskedelem, illetve állatforgalmunkról megemlékezve, vasuton elszállítottak az év folyamán városunkból:

Szarvasmarhát, borjut ...	4024 darabot
Lovat, csikót ...	239 „

Távíró-távbeszélő forgalom Debreczenben 1904. évben.

Törvényhatóság	Az állami			Az összes				Feladott táviratok száma	Távbeszélő állomások száma	Vezeték száma kilométerekben	Beszélgetések száma
	Az állami	A vasuti és magán	Az összes	távíró hálózat							
				vonalainak	huzalainak	vonalainak	huzalainak				
Debreczen sz. kir. város ...	2	2	4	1270	35,170	1270	58,510	88,349	hivatalos 4 előfizetők 419	974,469	1.216,250

Megjegyzem, hogy úgy a távíró, mint a távbeszélő forgalmuál emelkedés mutatkozik.

Juhot, bárányt ...	4208 „
Hizott sertést ...	10,622 darabot
Sovány „ és malacot	4154 „
Összesen:	23,244 darabot.

A debreczeni kereskedelmi és iparkamara.

A kereskedelmi és iparkamara iktatójába az év folyamán 13,138 ügyszer érkezett és a kamara kiadott 13,147 darabot. A kamarai költségeloirányzat 65,294 kor. kiadást irt elő és 65,315 kor. bevételt. A vagyonátlag volt 1904 decz. 31-én ... 160,004 kor.

nyugdíjvagyon ...	109,418 kor.
jótevény alapítvány ...	1,065 kor.

A kamarai könyvtárban 1500 munka van 4500 kötetben, melynek értéke 9534 korona. A kamara székházában állandó iparmuzeumot tart fenn. A kamara az ipari és kereskedelmi szaknevelés elősegítésére 20 ösztöndíjat alapított 3450 koronával. Lehetetlen itt rámutatni a kamara munkásságára, de különben felesleges azt tennem, mivel a debreczeni kereskedelmi és iparkamara évenként vaskos jelentésben számol be a kamara területén mutatkozó gazdasági életről és a gazdasági viszonyokról.

Vasuti forgalom.

A m. kir. államvasutak debreczeni forgalmát itt mellőzzük és pusztán a várost is érintő és a város támogatásával létrejött helyi érdekű vasutvonalak forgalmát mutatom ki a következő rovatos kimutatásban:

Forgalom.

A vasut megnevezése	A vasut. hossza kilométerekben	Szállított		Bevétel		
		személyek száma	teheráru tonnákban	személy és podgyász után	teheráru után összesen	Összesen
Debreczen H.-Nánás	56878	365298	72427	153860-19	164939-65	318799-79
Debreczen--Füzesab.--						
Ohat--Kócs--Polgár .	136164	319054	107340	178454-22	319728-91	498183-10
Debreczen--Derecske Nagyléta	Az 1904. évi forgalmi adatokat 1905. évi jelentésben tehetem csak közzé.					

Ezen rovatnál megjegyzem, hogy a tervezett Debreczen--sámson nagykállói helyi érdekű vasutvonal kiépítése tárgyalás alatt van. A tervezett vasut nagyjövőjű és városunk forgalmát a Nyírséggel való érintkezés megkönnyítésével emelni fogja.

Posta forgalom 1904-ben.

Város neve	Postahivatások	Postai küldemények										Érték szerint		
		összes száma	zárt levelek	levelező lapok	nyomtatványok	áru-minták	hírlapok	portómentes levelek	csomagok értékkel	csomagok érték nélkül	pénzes levelek	postautalványok	postautalvány forgalom	postatakarék pénztár
													korona	korona
Debreczen sz. kir. város	5	3.951,475	1.300,806	1.082,042	551,486	34,268	—	281,294	199,550	181,272	12,948	307,809	befizetés : 8.302,619	befizetés 13.683,746
													kifizetés : 9.585,561	kifizetés 3.819,252

A postaforgalom minden egyes rovatánál emelkedés mutatkozik, ami közgazdasági forgalmunk növekedését jelenti.

Hírek

— **A város rendkívüli közgyűlése.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága Naszády Iván királyi biztos összehívására f. hó 17-én, délelőtt 11 órakor rendkívüli közgyűlést tartott. A királyi biztos a gyűlésben felolvasta ama kegyelmes királyi leiratot, melyet ő Felsége küldött városunknak. A történeti hűség okából feljegyezzük, hogy a tanács és tisztikar, a polgármester kivételével, ki szabadságon volt, jelen volt a közgyűlésen, a bizottsági tagok közül azonban egyetlenegy sem jelent meg.

— **A városi közkórház kibővítése.** A városi kórház, a beteglétszám évről-évre történő emelkedése folytán, nem képes a jelentkezőket befogadni. A város már éppen ez okból tervbe vette a közkórház kibővítését; a napokban pedig a belügyminiszterium kiküldöttei megvizsgálták a kórházat és kijelentették, alapos szemle után, hogy az kibővítésre szorul. A küldöttség tagjai voltak dr. Reich Ede, dr. Tóth Lajos osztálytanácsosok, továbbá dr. Kéthly Károly és dr. Bárszony János egyetemi tanárok, kikhez a város részéről Vecsey Imre főjegyző és Körner Adolf tanácsnok csatlakoztak. A küldöttséget dr. Ujfalussy József igazgató főorvos, kir. tanácsos és dr. Horváth Károly h. főorvos kalauzolták. Örvendünk, hogy a küldöttség a közkórház vezetését mintaszerűnek találta.

— **Szerb dalosok Debreczenben.** A Belgrádi énekkör április 14-én Debreczenbe érkezik és itt jótékony célú hangversenyt tart.

— **Eskütétel.** A város központi választmánya által megalakított összeíró bizottságok elnökei és tagjai kedden tették le a szokásos esküt.

— **A villamos telep ügye.** A tanács annak idején a Ganzgyár ajánlatával szemben a Siemens és Schuckert-cég ajánlatát javasolta elfogadásra. A miniszter egy ajánlat mellett sem foglalt állást, hanem bizonyos Kautélák megkötésére figyelmezteti a tanácsot.

— **Felhívás.** A Debreczen sz. kir. város által kezelt „Meszena”-alapítvány alaptőkéjének kamatjövendelméből — kifogástalan magaviseletű, tehetséges és szorgalmas helybeli tartózkodású iparos tanulók és segédeknek szakképzettségük gyarapításában ösztöndíjak nyújtása útján elősegítése s ugyanilyen minőségű kezdő iparosoknak önállóság céljából segélyezése a városi tanács feladata lévén: az alapító oklevél értelmében előírt célokra a f. évi 2154. számú tanácsi határozattal az 1906-ik év folyamára két iparostanoncz részére ösztöndíjjal fejenként 300—300 korona, egy kezdő iparos részére pedig segélyül

600 korona állapított meg, mely ösztöndíj illetve segélyösszeg elnyerésére ezennel pályázat nyitattik. Felhívtnak ennél fogva a pályázni szándékozó helybeli iparostanonczok és kezdő iparosok, hogy erkölcsi, iskolai, illetve szakképzettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvényüket a polgármesteri hivatalba f. évi április hó 30-ik napjáig mulhatlanul adják be, mert a később érkezett folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

— **Kérelem szőlőtelepítőkhöz és építkezőkhöz.** Tapasztalás szerint a szőlőtelepítést megelőző földforgatások, valamint építkezéseknél fundamentum ásások alkalmával gyakran különféle régiségek, házi és harci eszközök s más egyebek kerülnek elő, amelyek rendszeren összetörtenek, elhanyagoltnak, vagy illetéktelen kezekbe kerülnek. Holott ezeknek muzeumban, Debreczen város határában és Hajdu megye területén talált tárgyaknak a Debreczen városi muzeumban volna egyedül illő helyük. A rigolizások és építkezések megkezdése idején tehát a mult iránt való kegyelettel indítva szeretettel kérünk mindenkit, hogy a talált tárgyakat legyenek szivesek a városi muzeumnak ajánlani, amely azokat nyilvánosan nyugtázza és minden tárgyat az ajándékozó nevével ellátva őriz meg. Vagy legalább is gyors értesítést kérünk minden régészeti leletről. 1906. márcz. 21. A muzeum igazgatósága.

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legjutányosabban és jótállás mellett eszközli FÖLDVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet **Békés Lajos** Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelen-gyékert mérték szerint a legrészebb kivitelben készít.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR.

BUDAPEST.

DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: **LUKÁCS VILMOSNÁL**, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkö- és Czementárugyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-mantus** és **csömöszölt** Cze-mentesövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron a JOHN-féle kéménytoldó,
mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.